

KARLIN BAUER

DEVOJKE
O KOJIMA
PIŠU
PESME

Prevela s engleskog
Tatjana Milosavljević

 Laguna 

Naslov originala

Carlene Bauer

GIRLS THEY WRITE SONGS ABOUT

Copyright © Carlene Bauer, 2022

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

DEVOJKE
O KOJIMA
PIŠU
PESME

1

Rouz i ja smo se preselile u Njujork zato da ostanemo bez majke. Preselile smo se u Njujork zato da želimo neometano i nesputano.

A šta smo želele? Želele smo da nas doživljavaju kao neverovatno jedinstven primer ženstvenosti kasnog dvadesetog veka. Želele smo pisma obožavalaca. Želele smo da nam se klanjaju. Želele smo život ispunjen svrhom i lišen kajanja. Kao dosledne kćeri drugog talasa, računale smo na to da ćemo radom dospeti dotle. Mislile smo kako ćemo se, budemo li dovoljno vredno radile, jednog dana – i tačno na vreme – naći baš tamo gde se i nadamo.

Nismo, međutim, bile dovoljno sebične niti dovoljno nesebične da postanemo heroine. I mada ona i ja više ne razgovaramo, usrećuje me kada razmišljam i pišem o *nama*.

Jednom, na moj dvadeset šesti rođendan, pobegle smo iz veoma skupog restorana ne plativši račun. Kad sam shvatila da se našem konobaru završila smena i da je naš sto u uglu ostao zaboravljen u opštem ludilu petka uveče, rekla sam: *Hajde da zbrišemo*, i onda smo ustale i izašle – jednako

gledajući sve te zgodne, uglađene ljude pune novca, gledajući ih kao da su prstenje u vitrini zlatare, kao da su život ili lice koje bismo jednog dana sebi mogle da kupimo, shvatajući kako je i zrelost osobena vrsta kapitala a ipak se osećajući bezbrižno i kraljevski, zato što smo slobodne i što nas niko ne može kupiti.

Drugi put: nas dve, na trajektu za Steten Ajlend, ni zbog čega drugog do zato što je taj mart bio neuobičajeno topao, i susret sa dvema bakicama žmigavih očiju; obe su imale pojasne torbice, jedna je nosila štap a druga vizor za sunce, i dok smo se udaljavali od Menhetna dižući za sobom bele talase, talase bele poput njihove kose, ta druga je rekla: *Kako se samo smejete, mora da ste sestre.*

Jedne večeri, na zbunjujuće razmetljivom venčanju nekih prijatelja, osvetile smo se za tu razmetljivost tako što smo uhvatile šankera na šarm i nagovorile ga da nam svakoj pokloni po bocu vev klikoa, i onda izjurile odatle tako da su nam se kaputi vijorili za nama – kaputi koje smo platile po petnaest dolara na uličnoj tezgi u Vest Vilidžu, odbačeni ostaci života davno mrtvih bakica – privijajući zelene boce na grudi dok smo uskakale u taksi. Njujork: kola za bekstvo ima posvuda, kad god ti zatrebaju.

Drugom prilikom, jedne letnje večeri na nekoj rođendan-skoj žurci, igrale smo toliko da su nas stopala zabolela i onda smo bosonoge izašle napolje na trotoar, sa cipelama zgurnim u torbice, i odšepesale jedan blok do najbližeg *Dvejn Rida*, gde smo kupile japanke, a zatim obuvane odšepesale još šest blokova do stanice podzemne železnice. *Hajde da baš ovako i ostarimo*, rekla sam dok smo se grčevito držale podruku i vukle prema vratima voza na liniji R.

Rouz i ja, istinske kćeri Long Ajlenda i Nju Džerzija, obožavale smo dajner: bila je to demokratija na delu. Sedele

smo u separeu u *Red flejmu*, dajneru u Četrdeset četvrtoj ulici koji smo obožavale i koji postoji i dan-danas, a porodica francuskih turista u valjanim perjanim jaknama, koja je sedela nekoliko stolova dalje jedući nešto što je ličilo na porcije škampa, poslala nam je bocu belog vina pošto nas je čula kako se raspravljamo oko Godara. Rouz je pokušavala da objasni zašto bi trebalo da ga mrzim, a ja sam pokušavala da objasnim zašto mi njegova mizoginija ne smeta. U to vreme ste mogli da vodite takve razgovore. Slistile smo celu bocu uz naše grilovane sendviče sa sirom i paradajzom i pomfrit, i izjavile da smo na nekim književnim žurkama pile i mnogo lošije vino.

Kada se crveni plamen ugasi,* običavala je da kaže Rouz, *odlazimo iz Njujorka*.

Jedne večeri smo s posla izašle prekasno da odemo na svirku nekog benda u Ist Vilidžu i sećam se da je Rouz rekla: *Eto, propustile smo je. Propustile smo U2 u Red roksu, propustile smo Bili Holidej u Blu noutu.*** *Napoleona, Sida Višesa, Martina Lutera Kinga, Muhameda Alija, Mojsija. Maj '68. i jul 1789. Sve smo propustile! Ama baš sve!* Spopao me je tako grohotan smeh da sam morala da sednem na trotoar nasred Avenije B.

Stalno razmišljam o tome: *Sve smo propustile! Ama baš sve!*

* Engl.: *red flame*, crveni plamen. (Prim. prev.)

** Engl.: *Red Rocks*, amfiteatar uklesan u steni nedaleko od Denvera, u Koloradu, SAD. *Blue Note* („setna nota“) naziv je više nekadašnjih i postojećih džez klubova u SAD, Evropi i svetu, njujorškog džez festivala (od 2011), kao i diskografske kuće koja je pre nekoliko godina objavila deo muzičkog opusa Bili Holidej. (Prim. prev.)

2

Kad smo se Rouz i ja doselile u Njujork, život u Bruklinu značio je da moraš da otputuješ na Menhetn ako hoćeš da se provedeš. Žetoni su još bili jedina moneta koja se primala u podzemnoj. *Njujork tajms* je svoje fotografije štampao u crnobeloj tehnici, a rubrika pod nazivom *Stil* nije postojala. Kafa je koštala manje od jednog dolara. U barovima je smelo da se puši. *Tauer rekords* još se nalazio na uglu Brodveja i Četrdesete ulice. Najvažniji uređaji na poslu bili su telefoni, kopir-aparati, faks-mašine, kompjuteri i štampači. Ako ti je trebalo privremeno zaposlenje, još si mogao da se prijaviš, kao moja baba u svoje vreme, u *Kelijev servis*, a neke od firmi u centru grada u koje su me slali imale su IBM-ove „selektrike“, koji su stajali na radnim stolovima nalik na stare rage koje dremaju u svojim štalama, i još čujem blago brujanje kojim su zračili između reči i škljocaje valjaka kada povučesh papir naviše izvlačeći ga. *Strand* je bio rupa. Ostalo su takođe bile rupe – ili gotovo rupe, poput *Mekhejla*, *Sabvej ina*, *Rudijevog bara i grila*, i *Holidej koktel laundža* – ali *Strand* mi je ovog časa nekako najupečatljiviji, zato što sam pre neki

dan bila tamo i iznova se divila hrpama brendirane robe koja sada dočekuje njegove goste, u poređenju sa mestom koje je zaudaralo na prašinu i znoj neopranih kasira. Uveče smo pili u rupama; jeli smo u gotovo-rupama. Sedeli u separeima čija su vinilska sedišta i nasloni imali zakrpe od selotejpa; pisali u izvrljanim toaletima operutanih zidova, u kojima je voda iz slavina tekla pomešana sa rdom. Nikome nije smetalo, nit je ikom bilo stalo. Jer tako si znao da nisi na periferiji.

Svi su imali neki svoj Njujork. Ovo je bio naš.

Rouz i ja smo se upoznale 1997, u muzičkom časopisu koji smo skraćeno nazivale WKRP.* Navodno sam svog prvog dana, dok me je kroz tesan hodničić u kom je iza zatvorenih vrata kancelarija treštala muzika vodila do mog pregratka, naglas upitala: *A gde su odrasli?* Rouz je oduvek govorila kako je tog časa shvatila da joj se sviđam. Ona je mene, dabome, pomalo plašila. No ne toliko koliko me je plašila devojka iz kancelarije na kraju hodničića – Trejsi, izvršna urednica – koja je uistinu spavala s muzičarima koje smo mi volele, ako zanemarimo *Bikini kil*. Međutim, budući da je Trejsi sve to radila uporedo s magistarskim studijama psihologije na Univerzitetu grada Njujorka, nisi je mogao nazvati grupi devojkom. Ne bi se usudio da je nazoveš grupi devojkom, zato što bi ti odbrusila da se jebeš i upitala da li se dobro provodiš u svojim uredno ušniranim oksfordicama. Trejsi. Nije bila visoka, ali bila je dovoljno koščata i čoškasta da te natera da pomisliš kako jeste, dok joj je crna, na paž ošišana kosa, imala modrikast odsjaj, baš poput kose Veronike

* Naziv jedne TV serije s početka 1980-ih, kao i više radio i TV stanica u SAD. Značenje akronima se nigde ne navodi, ali producenti pomenute serije kažu da je reč o „maštovitom“ spelovanju reči *crap* (glupost, sranje, nebuloza – uopšte uzev, nešto bezvredno). (Prim. prev.)

Lodž u stripovima o Arčiju,* za koje smo Rouz i ja kasnije otkrile da smo ih obe gutale kao klinke. Trejsina zvanična titula glasila je izvršna urednica, ali njena istinska vrednost nije ležala u tome što je uspevala da izboksuje dobra izdanja časopisa, već u tome što je uspevala da izboksuje učešće istinskih talenata na godišnjem festivalu u organizaciji časopisa. Niko nije znao gde Trejsi živi ili odakle je rodom, mada su neki čuli da je iz Forest Hilsa. Neko je nekad pomenuo da uopšte i nema diplomu koledža. Trejsi. Privlačila je na sebe sav mogući glamur, naizgled bez imalo napora. Ljudi su o njoj pisali pesme, slali joj poljupce na unutrašnjim stranama omota nosača zvuka.

Trejsi nije imala vremena za dvosmislene budalaštine. Htela je to što je htela, mrzela to što je mrzela. Jedne večeri, kad smo posle posla onako ćuturo otišli na piće, glavni urednik nam je ispričao kako je čuo od drugara iz benda, s kojim je Trejsi povremeno spavala, da se Trejsi svake dve nedelje lisicama vezuje za krevet poznatog novinara *Njujorkera*. Rouz je prevrnula očima, a ja sam rekla: *Nije loše kad možeš da nabaciš takvu šljaku*, ali u vozu do kuće smo obe priznale kako želimo da se nalazimo negde u blizini pozivnica za ono što smo nazivale komičnim bludom.

Jednog jutra ušetala sam u lift sa primerkom *Dijalektike pola* pod miškom, na šta se Trejsi nasmejala i prevrnula očima. *Na tvom mestu prestala bih da čitam o seksu i počela da ga upražnjavam.*** Nasmejala sam se i sama, mada usiljeno. *Ovco neškološana*, pomislila sam prvo i potom: *Lisice*, pa

* Likovi iz *Archie Comics*, na osnovu kojih CW Network napravio seriju *Riverdejl (Riverdale)*. (Prim. prev.)

** Igra reči. Naslov originala glasi *The Dialectic of Sex* (S. Firestone, 1970), što se na engleskom može shvatiti dvojako – zato što je *sex* i pol i seks. (Prim. prev.)

onda: *Poruka primljena*, i te večeri, na putu do podzemne, bacila knjigu u kantu za otpatke.

Trejsi. *Čuvena Trejsi*, zvao ju je glavni urednik. *Vanila Najs*, zvala je ona njega. Sećam se Trejsi sa sastanaka osoblja, kako stoji pokraj prozora u konferencijskoj sali da bi mogla da puši, izduvavajući dim napolje ka nezanimljivom nebu što se protezalo iznad Četrnaeste ulice. Nazivajući bendove *dupeglavcima* i odbacujući nečiji album kao *najobičniju drkotinu*.

Rouz i ja nismo odmah postale prijateljice, premda sam znala za nju i pre no što smo se upoznale. Pisala je za *Vojs*, za *Njujork pres* i *Tajmout*. Ali nikada za *Tajms*, primetila sam s olakšanjem. Umela sam da se u vozu ili prodavnici zagledam u njeno ime ispod naslova razmišljajući: *Ko je ova devojka koja radi moj posao?* Sedela sam u vagonu podzemne čitajući njene članke, slušajući glas devojke koji je bio jači od štamparske boje i veći od površine koju je kolumna zauzimala, možda bih napisala u to vreme da sam morala da sastavim recenziju zvuka koji je Rouz proizvodila. Devojka koja se nije plašila da se zanese u opisivanje fizičkog zadovoljstva koje joj donosi muzika, ali ni da postane smrtonosno zao kupljena razlozima zbog kojih ju je neka muzika izneverila. Izluđivalo me je to šepurenje, to samopouzdanje potrebno da sve to tako izneseš i da i dalje pišeš. Rouz je želela da posmatraš i znala je da nećeš prestati da posmatraš, i da nije bila zabavna – što je značilo da je inteligentna – bila bih je otpisala kao prodanu dušu kojoj je stalo samo da privuče pažnju. I možda me je više od svega izluđivalo baš to – što nisam mogla da je do kraja otpišem.

A onda smo ona i ja konkurisale za isto radno mesto u časopisu – novinarsko – ali primili su Rouz. Ja zapravo nisam ni imala traženo radno iskustvo i prijavila sam se na

blef, ali glavnom uredniku su se, kako je rekao, moje rečenice dopale dovoljno da poželi da porazgovara sa mnom.

Ovi članci nemaju naročito jaku argumentaciju, rekao mi je glavni urednik prilikom tog razgovora. Karl: plava kosa mašinicom ošišana na keca, naočare sa debelim crnim ramom, izgrizene zanoktice, martinke popucale od dugog nošenja. Nije bio osamdesetpetogodišnjak, kao što mu je ime možda nagoveštavalo. *Ali zato imaju duha*.

Tako, dakle, rekla sam. Niko mi nikad nije prigovorio da je moje pisanje u bilo kom pogledu manjkavo. A pred sobom je imao moj rezime, u kom su bile navedene brojne nagrade koje sam u koledžu i za vreme postdiplomskih studija dobila za pisanje. Bio je to još jedan susret s veoma osobenom vrstom isticanja autoriteta koju su praktikovali mnogi mladi ljudi koje sam upoznala u Njujorku: rutinsko izricanje nepokolebljivih, gotovo zajedljivih mišljenja, zbog čega su delovali neuporedivo sigurniji u svoj sud nego što im je njihovih dvadeset šest ili sedam godina davalo za pravo. Na posao – zamalo da napišem *u školu* – dolazili su u polovnim majicama i košuljama i starim patikama, i tako glumili odrasle navlačeći odelo za koje su verovali kako moraju da ga nose zato što su plaćeni da prodaju svoje mišljenje i ukus. Gotovo si ih mogao čuti kako proveravaju svoje retoričke kopče za manžetne i ispravljaju šav na nogavicama svojih retoričkih pantalona pre no što vam saopšte šta misle.

Želiš da pišeš, rekao je. *Ali umeš li da lektorišeš?* Uzeo je sa svog pisaceg stola četiri otkucane stranice i dodao mi ih.

Izvadila sam hemijsku, pročitala tekst, na brzinu ga do-terala i vratila Karlu stranice brže nego što je očekivao, čini mi se, ili je barem tako nagoveštavao izraz iznenađenja na njegovom licu.

Sutra mi je telefonirao i saopštio mi da je posao dao novinarki čije ime viđa na sve strane, novinarki čiji je glas već u potpunosti razvijen i koja ima više iskustva, što sve znači da neće morati da troši vreme učeći je kako da napiše reportažu o nekom muzičaru ili grupi. Zove me, reče mi još, zato što ne želi da se pitam šta se dogodilo i zašto. Ta njegova iskrenost gotovo me je navela da se sažalim na njega umesto da mu zamerim zbog toga što sam odbijena. A onda, posle mesec dana, pozvao me je zato što je tekstovima Rouz, novinarke koju je zaposlio, potrebno više doterivanja nego što je mislio, a jedan njegov urednik je upravo dao otkaz jer osniva sopstvenu diskografsku kuću u Čikagu, i da li bih htela da mu pomažem za dvadeset pet hiljada dolara godišnje? *Možda možeš i da pišeš*, rekao je. *Videćemo*. Na brzinu sam izvela računicu na poledini *Bruklin junionovog* računa za gas koji je ležao pokraj telefona i odgovorila da pristajem.

Posao je bio veoma lak. Časopis, poput većine ostalih časopisa, nije bio ništa više od mozaika sačinjenog od prepričanih saopštenja za medije, uprkos tome što se više nas trudilo da napiše rečenice koje će možda biti navedene u tuđim autorskim člancima. A pošto je većina mojih kolega želela samo da izađe u pet i uživa u besplatnim pićima i besplatnim drogama koji su im ulazili u opis radnog mesta, moje uredničke zahvate prihvatili su bez pogovora, s osmehom, neretko puštajući me, ako su u dovoljno velikom rasulu, da iznova pišem njihove članke. *Ma slobodno*, rekla mi je Trejsi kad sam je prvi put upitala smem li da preradim neki njen tekst. *Dovoljno si pametna da se postaraš da ne zvučim kao idiot*. Onda kada nisam iznova pisala članke, šetala sam naokolo znake interpunkcije, sklanjajući dvotačke i tačka-zareze i umećući ih tamo gde je trebalo da se nađu. Plevila sam vrt i nalazila da me to umiruje. Kada sam se uhodala, rekla

sam glavnom uredniku da bih mogla da obavljam poslove izvršnog urednika kojima Trejsi, prezauzeta zezanjem na žurkama i promocijama, nije stizala da se bavi, i onda sam s njegovim blagoslovom sastavljala rasporede, podsećala zaposlene na rokove putem imejla, šetala se naokolo nosajući krutu fasciklu sa štipaljkom kojom sam kao bajagi u šali udarala ljude kad mi kažu da im treba još jedan dan ili sat. Imitirala sam nekoga sa karijerom, što me je zabavljalo. A posle psihološke torture postdiplomskih studija, to svaštačenje na poslu činilo mi se kao preko potreban oporavak. Pomišljala sam da bih se mogla odmarati u tom časopisu godinu dana – što je preraslo u dve godine.

Karl Orson Šreder. Ili, kako je stajalo u impresumu, Karl O. Šreder. Rođen u Oremu, u Juti, otpadnik i potomak mormonskih biskupa sa majčine i naoružanih poligamista s očeve strane. Pretpostavljam da se mogao zvati bilo kako ili biti bilo ko drugi na tom položaju, u to vreme, sa približnim osobinama i ukusima, i zaljubljenost bi opet eksplodirala u meni poput davno zakopane nagazne mine.

Bio je najstariji od petoro dece i izgledalo je da zna nešto o tome kako da drži grupu ljudi pod kontrolom a da oni to manje ili više prihvataju ne buneći se. Nikada nije gubio živce – mada je umeo da dobaci, onako svisoka, ledeni pogled pun upozorenja – prijanjao je još snažnije na vesla onda kada jedno ili desetero među nama, mamurni i neispavani, ispustimo svoja, i kupovao nam svima pivo i picu da bismo nastavili da veslamo. Možda smo se bunili zbog njegove strogosti, ali nikada previše, zato što smo bili svesni da je u pravu i da smo lenji. S vremena na vreme viđali smo Karla kako u svojoj kancelariji čita *Pesme snova* Džona Berimena ili *Sledeći put požar* Džejmsa Boldvina, kao da bi da rastera zle duhove praktične proze u službi kapitalističke dobiti. Bio

je izuzetno inteligentan dečko/muškarac iz radničko-građanske porodice – koju je, kad se dovoljno napije, nazivao *šljamom* – a te dve biografske koordinate su na mene oduvek delovale onako kako lepo lice nikad nije moglo. Imejlovi koje je jednom nedeljno slao osoblju bili su mala remek-dela isklesana od duhovitosti, anarhične i ironične u isto vreme, i nečega za šta sam podrazumevala da je narastajuća intelektualna neispunjenost.

Kad god začujem Rouz i Karla kako idu hodnikom, njihov smeh kako obznanjuje da se vraćaju s pauze za ručak, prestajala sam da kucam i sedela sasvim nepomično, osluškujući njen veseli duh kako se preleva preko njegovih odmerenih ali očigledno raspoloženih upadica. Prisluškivala sam to dvoje onako kako sam prisluškivala Eloizu i Abelara za svoj diplomski rad: čas ih osuđujući, čas im zavideći. *Smiluj mi se, Eloizo*, molila sam se, *zato što sam i ja žena koja ne reaguje na lepotu nego na autoritet*. I onda sam nastavljala da kucam, ali brže, ne bih li oterala te misli.

Karlu je bilo drago što me je zaposlio, ali Rouz je verovala da sam rođena da je maltretiram. Zato što u slučaju Rouz to nije bilo plevljenje, nego pitanje možeš li i kako da nateráš suvislu priču da izraste iz kamenitog, nesuvislog i pretencioznog tla. Mora da su je toliko objavljivali, pomislila sam iako nisam želela to da mislim, zato što se muškarcima koji predvode muzičke redakcije dopadao zvuk njenog glasa i ono što je obećavao: lako podstaknuta dostupnost bez zahteva. I upitala sam se, mada ni to nisam želela da mislim, da li ju je Karl zaposlio zato što je i sâm bio zavarán tim obećanjem.

Rouz je znala kako da razgovara sa poznatima i umela je da ih navede da kažu sve i svašta, da ih navede, na kraju svakog intervjua, da kažu kako mrze intervjue, ali kako mnogo vole da razgovaraju s njom, usled čega je na kraju

imala toliko materijala da nikad nije uspevala da odluči šta je najbitnije, stoga bi samo bućnula sve to u blender i umutila u kašu. Trejsi je umela da navede ljude da poželeva da spavaju s njom, što je, naravno, umela i Rouz, ali ona je bila u stanju da ih navede da žele da provedu s njom sate i sate – što je bila opasnija perspektiva. I to u toj meri da se s vremena na vreme dešavalo da nečiji pi-ar pozove časopis i zatraži da Karl obavi intervju – što je ovaj učtivo odbijao. Karl je imao običaj da kaže kako misli da Rouz toliko vešto zalazi ljudima u glavu da ga je strah da će završiti u nekom kultu – ili će, još gore, sama osnovati neki.

Javila sam joj imejlom da dolazim kod nje u pregradak da joj vratim lektorisani tekst, a kad sam stigla, već je bila spremna za svađu. Ukružene kičme, lica bledog pri još bleđem svetlu kompjuterskog ekrana, nije htela da me pogleda dok sam govorila. Samo je bez reči, mrzovoljno udarala po bekspejs tasteru brišući čitave rečenice i seletovala i potom brisala čitave pasuse – čitave pasuse i pored toga što sam joj predložila da možda obriše samo prvih nekoliko reči. Bila je svesna da sam u pravu, ali imala je potrebu da radi nešto čime će i meni i sebi jasno staviti do znanja da je s razlogom dobila to radno mesto. Stajati tamo i obraćati se njenom led-ledenom licu dok se trudim da i sama budem isto tako led-ledena – jer nisam smela da joj dozvolim da me slomi – bilo je kao da vozim kroz zavesu od kiše a izlazne rampe nema nigde na vidiku. Mrzela sam svaki trenutak. Morala sam triput da pređem s kraja na kraj Četrnaeste ulice dok najzad nisam prestala da osećam jezu zaostalu od silnog škrgutanja zubima za vreme predstave koju je napravila. Jednom prilikom sam strčala niz stepenice i otišla u prastari irski bar preko puta, koji je većito vonjao na varikinu, i provela dva sata gledajući *Njujork jedan* i pijuckajući viski.

Karl je bio pronicljiv i mudar, ali još nedovoljno mudar da shvati kako je neverovatno glupo angažovati jednu izuzetno osetljivu i izuzetno inteligentnu devojku da drugoj izuzetno osetljivoj i izuzetno inteligentnoj devojci govori kako mora prestati da bude svoja – jer upravo to radiš kada nekome kažeš da mora da izbací pet pasusa ne bi li konačno prešao na prokletu stvar.

Kada bih se posle jednog od tih sukoba sa kafom u ruci vratila u redakciju, Rouz sam najčešće viđala u njegovoj kancelariji, iza zatvorenih vrata – ne, zapravo sam joj viđala stopala na njegovom pisaćem stolu, a ponekad i njega kako se smeje, ustaje i silom sklanja njene fensi obuvane noge iz svoje žičane korpe za poštu. Činilo se da Rouz ima po par cipela za svaki dan u nedelji. Kroz staklo na njegovim vratima uočila sam paradu sledećih: platformi iz sedamdesetih, crvenih od zmijske kože sa mesinganim šnalama; crnih antilop platformi iz četrdesetih godina; belih platnenih espadrila sa punom petom, izvezenih, verovatno šezdesetih u Meksiku, fuksija-ružičastim i žumance-žutim cvetovima, i sa petnaestak centimetara zelene svilene pantljike uvijene oko njenih listova.

Šetkajući se tako gore-dole Četrnaestom ulicom, razmišljala sam: *Zašto ona mora da ima sve? Zašto privlači pažnju i poznatih ljudi i onih poput Karla?*

Šta misliš, da li Rouz i Trejsi ikad, ono, vode računa o posledicama svojih postupaka?, upitala je Nikol dok je jednog poslepodneva sedela na narandžastoj plastičnoj gajbici od mleka kod mene u pregratku i pregledala sa mnom neke lekture, pa smo obe načas zastale gledajući za Trejsi, koja se udaljavala hodnikom, u njene minduše, kosu, narukvice i crnu bundu za koju će mi Rouz kasnije reći da je bila od astragana, kako zvecka i njiše se dok na visokim potpeticama

izlazi iz zgrade čitajući usput *Njujork post*. Nikol, pomoćna urednica i poklonica hevi metala koja je prekinula studije na Ratgersu da bi brinula o majci podvrgnutoj hemoterapiji, i koja se tog dana na poslu pojavila sa vencem od ružičastog i plavog svilenog cveća kupljenog u *Majklsu* na dugačkoj smeđoj kosi – vencem kao krunom ansambla sastavljenog od prugaste majice kratkih rukava, farmerki i starki, u kom će doveće, posle posla, otići na svirku benda koji je pevao o smrti, krvi i ugljenisanim telima. Nikol! Koja je u svom pregratku držala okačene razglednice s likom pape Jovana Pavla II i Rikija Martina. Koju bih čula kako telefonom razgovara s majkom govoreći joj gde je u kuhinji ostavila margarin ili prašak za pecivo pošto ih je upotrebila da napravi keksiće sa komadićima čokolade za bendove koje je intervjuisala. *Kevo!*, rekla bi Nikol. *Pobogu, tamo ti je iza smese za palačinke! Kevo!* Otišle bismo na ručak, ja sam častila, i razgovarale o knjigama koje je pročitala za svoj nedovršeni diplomski rad o Meri Vulstonkraft i engleskoj trgovini robljem. Vodila sam je u kupovinu brusa u *Filin* i donosila joj knjige za koje sam smatrala da sam ih prerasla. Ili bi došla i sedela na gajbici za mleko kod mene u pregratku – kupila sam jastuče od baršuna, ružičasto, u *Kejmartu* na Astor plejsu, da bi joj bilo udobnije – i planirale smo kako da postupi s momcima koji joj ne odgovaraju na imejlove.

Dakle, počinjala sam, rastrzana između želje da pustim sopstvenoj ozlojeđenosti na volju i želje da ostanem smirena za ljubav svoje mentorske dužnosti. Nisam završavala te rečenice, jer šta da kažeš kada ti se sopstveno srce nađe podignuto ispred tebe poput ogledala?

Rouz je tvrdila da joj se Nikol ne dopada. Možda zato što je gajila iracionalni strah od zaraze gorom varijantom onoga od čega je već болоvala: odrastanja za vreme kog joj se jezik

predugo marinirao u soli i sirćetu, koje joj je dalo srce uličnog borca umesto hladnog, proračunatog uma kakav često nasleđuju oni rođeni sa srebrnom kašičicom u ustima. One vrste hladnog, proračunatog uma kojim ume da rezultuje to što si još pre osamnaeste sve video i sve imao – školu u centru Njujorka, kamp za druženje u Mejnu, obrazovni kamp na Martas Vinjardu, Božić u Indiji, leto u Italiji, stažiranje u Londonu – pa nisi imao potrebe da se preterano uzbuđuješ zbog mogućnosti da propustiš voz do ostatka svog života. Uma koji poseduje nepokolebljivu veru u sopstvene moći. Koji nikad nije morao da se zabrinjava zbog novca i mogao je da radi šta mu se hoće i kad mu se hoće, bez obzira na to koliko je nerentabilno.

Trejsi se Nikol dopadala, zbog čega sam je se manje plašila. Trejsi je kao mlađa takođe volela teški rok i stoga imala razumevanja za Nikolinu gotovo sumanutu strast prema tom krajnje nesofisticiranom žanru. Ali nije se moglo reći da je Trejsi videla sebe u Nikol – zato što Trejsi verovatno nikad nije nesputano ogolila svoju ljubav prema nečemu tako kao Nikol, niti bi to ikad uradila.

Trejsi je odredila Nikol za moderatorku panel-diskusije u sklopu jednog od godišnjih festivala u organizaciji časopisa i sećam se kako sam stajala sa Trejsi u stražnjem delu konferencijske sale u *Hiltonu* na Šestoj aveniji, tamo preko puta *Rejdio sitija*, osmehujući se s njom dok smo posmatrale Nikol, koja je u levoj ruci stezala svežanj indeksnih kartica a desnom škljocala hemijskom olovkom s logom hotela, kako se polako unosi, spremna da se uključi i da beleži. U haljini koju je kupila prethodne večeri i čizmama pozajmljenim od Trejsi, kako sedi uspravna i samouverena, dok njena urođena nervoza – onako zaodenuta crnom haljinom i crnim čizmama, tim oklopom za koji iz velikog iskustva znam

da pomaže da se odbraniš od tuđih nesređenih misli, da je uniforma koja doprinosi da se osetiš kao da si poprimila oblik noža spremljenog u kanije od budne, elegantne suzdržanosti – odaje utisak autoritativnosti i efikasnosti. Nikol, samouverenu zato što ju je neko stavio u središte pažnje, što joj je bilo potrebno da najzad podigne glavu. Nikol kako zasmehava učesnike diskusije i provocira ih da priznaju kako im nije bilo ni nakraj pameti da će ih pitati to što ih je pitala. Upravo ono što svaki novinar voli da čuje: da je na trenutak zbunio stručnjaka.

Lepo od tebe, rekla sam Trejsi dok smo posmatrale Nikol kako se sa indeksnim karticama pod miškom rukuje s ljudima i snalazi u gužvi.

Daj, molim te, odvrtila je. *Jednostavno nisam htela da moram da moderišem razgovor s ovim tupadžijama. Sa dvojicom sam spavala.*

Tupadžije. Upravo tako je moja baba vikala za nepažljivim vozačima, što je bio još jedan razlog da ne budem sto posto prestravljena od Trejsi.

Kakva sam bila?, upitala je Nikol sa blistavim osmehom na licu. Mnoštvo oko nas je žamorilo i šetkalo se pod neonskom rasvetom.

Divna, odvrtila sam, i sama široko osmehnuta. Tako je prijalo dati iskren kompliment, izgovoriti ga bez imalo ljubomore ili afektiranja.

Osećam li se sve do tebe?, upitala je raširivši ruke i zavrtevši ih poput propelera. *Pazusi su mi potpuno mokri.*

Starke i cvetne krune su od toga dana nestale, a Nikol je na posao počela da dolazi isključivo u crnim haljinama i čizmama.

Kasnije tog dana, u istoj konferencijskoj sali: troje muzičara, dva muškarca i jedna žena, svi u izbledelem i iznošenim

kaubojskim košuljama. Muškarci su ih nosili sa novim farmerkama čiji su porubi bili vešto okrzani; žena je svoju vezala preko crne slip haljine koja je po svoj prilici nekad bila nečiji donji veš. Pesme te žene – bila sam svesna da bi trebalo da mi se sviđaju, zato što su nastojale da me dovedu u dodir sa večnim ženskim koje živi u tami i može da komunicira samo jaucima, kao i da se mnogima zaista sviđaju, da ih mnogi obožavaju; međutim, meni su ti jauci zvučali naprosto kao narcisizam – kao sredstvo kojim jedna žena reklamira samu sebe i isceljujuće moći analnog seksa. Neka, hvala. Jedan od dvojice muškaraca, onaj zgodniji, podigao je u to vreme malo prašine, jer je nakon što je veći deo decenije proveo u iskorenjivanju američke dvoličnosti u vezi s dvominutnim pank pesmama upravo objavio album, najvećim delom akustički, na kojem su sve pesme bile nazvane ženskim imenom: Ejmi, Eme, Džesika, Heder, Stefani, Dejna, Mišel i Lori. (Skrivena numera: Andrea.) Imena su izgledala kao okrutna šala o neizbežnoj banalnosti određene vrste devojke i tome kako ta određena vrsta devojke simbolizuje neizbežnu banalnost određene vrste američkog života, i bilo je silnih rasprava o tome da li je reč o antikapitalističkoj kritici ili neskrivenoj mizoginiji ili oboje, ili koga je uopšte briga. Same pesme su katkada zaista bile okrutne, ali i prepune slika za koje sam želela da sam ih se sama setila, i podsećale su me na to zašto ne slušam Boba Dilana – i na pitanje da li je to što te je toliko dugo gledao, što si ga svojom suštinskom nepostojanošću razdražila toliko da iz njega navre ogorčena, šekspirovska poezija, kompliment ili najobičnije poniženje? Međutim, skrivena pesma je bila toliko lepa da me je nagnala da oprostim moguću okrutnost.

Hoću da razgovaramo o ploči ovog čoveka ovde, rekla je žena kada su svi posedali, pre no što je Rouz uopšte stigla

da predstavi prisutne. Unela se u svoj mikrofoni i dobacila intenzivan, nestašan pogled ostalima za stolom. *Ne kapiram je li to neki zlobni štos ili šta.*

Žao mi je što tako misliš, rekao je na to podizač prašine, čija je robotska intonacija jasno kazivala o ironizovanju ove fraze i njene vrednosti kao sredstva u komunikaciji.

Nasmejala sam se i protiv svoje volje. Ostali u publici takođe su se nasmejali. Nasmejala se i žena. Andžela.

Koja si ti pička, Džoše, obratila mu se jednako se smejući.

Džo se cerio kao budala. Pogledala sam u Rouz, koja se takođe cerila kao budala, očigledno ushićena što je do kavge između to dvoje malih bogova došlo upravo u njenoj smeni. Pogledala sam u drugog tipa u kaubojskoj košulji – koji je ležerno zavaljen na naslon svoje stolice i ruku protegnutih iznad glave zurio u plafon kao da se ne dešava baš ništa. Pogledala sam u Nikol, koja je sedela pored mene. Lice joj je bilo zariveno u šake.

Izvinjavam se, Rouz – tako se zoveš, beše?, rekla je žena. *Ovo je tvoja žurka, ti si domaćica.*

Tako je, potvrdila je Rouz. *Ja sam Rouz, Rouz Pelegrino. I izuzetno mi je drago što sam ovde i što mi se ukazala prilika za razgovor s ovim muzičarima čiji rad već odavno volim. Za razgovor, interakciju, susret, barsku tuču, šta god.*

Svi su se nasmejali – i gosti i publika, napetost u prostoriji je splasnula i nekih četrdeset pet minuta je izgledalo kao da je situacija pod kontrolom, sve dok Rouz i Džoš nisu počeli da otvoreno flertuju jedno s drugim.

Znači ljubavne pesme, rekla je Rouz.

Pa to i jeste poenta, rekao je tip koji nije bio Džoš. *Svaki muzičar kojem sam se ikada divio nastojao je da kaže nešto, okej, dobro, o egzistenciji uopšte, i prilično sam siguran da je sazrevanje posle pankaa iz više razlogaa, što dobrih, što loših,*

otežalo razgovor o suzama u pivu. Ali ono što hoću da kažem jeste da čak i onda kad nisam pisao o nekoj devojci, ipak sam, kapirate, pisao kao da me ta devojka gleda ili, kapirate, kao da me možda gleda. Ne mora da govori o ljubavi da bi govorilo o ljubavi, ako me razumete.*

U pravu je, rekao je Džoš, koji je izgledao kao da je pomalo ošamućen, ako mene pitate, time što ga je neko koga je obično bez problema uspevao da skrajne nadmašio ovim potpuno spontanim i potpuno iskrenim pokušajem da preskoči proseravanja – i njegova i naša. Ali budući da podizač prašine ne postaješ a da ti središte pažnje nije potrebno poput droge, Džoš je morao da iznađe način da zaseni ovoga drugog.

Stoga se, ruku skrštenih ispred sebe, prignuo do mikrofona. *Recimo da sam te upravo sreo*, obratio se Rouz.

Rouz se osmehnula.

I možda želim da ti nekako privučem pažnju, ali ne želim da navaljujem. Stoga bih možda napisao pesmu u kojoj bih rekao: Njoj nije potrebno ogledalo da bi stavila maskaru.

Očigledno je video isto što i Nikol i ja – Rouz, tamo u predvorju pre no što je morala da uđe u salu, u gomili ljudi, naslonjenu na zid i zabačene glave, kako prevlači četkicom jednom pa drugi put preko trepavica na jednom i onda na drugom oku, ubacuje tubu sa maskarom natrag u torbicu i onda povlači kažiprstom ispod oka – levog i zatim desnog – da ukloni eventualne mrljice. Na šta je Nikol, dok smo

* *There's a Tear in My Beer* (Suza u mom pivu), pesma koju je 1950. napisao i snimio kantri pevač Henk Vilijams (1923–1953), ali koja nikada nije objavljena. Godine 1988. njegov sin Henk Vilijams mlađi snimio je tu pesmu, uz pomoć tehnologije, kao duet sa svojim ocem. Njen tekst se ponekad ističe kao primer nekih nimalo pesničkih rima u tom žanru. (Prim. prev.)

ulazile u salu, prokomentarisala: *Da pokušam ovo, isterala bih sebi oko, garantovano.*

A onda bih je, nastavio je malčice tišim glasom, kao da u prostoriji nema nikoga sem njega i Rouz, kao da je pala noć i da je poslednji novčić ubacio u telefon da je pozove, *poslao poput pisma i nadao se da ćeš je čuti.*

Bog te tvoj, izustila je žena koja je sedela pored mene.

Ovo nije ukazivanje poštovanja, rekla je Andžela, *ovo je gerilski napad.* Sedela je zavaljena u stolicu, ni blizu svog mikrofona, ali ipak su je svi čuli.

A šta bi onda hteo da uradim?, upitala je Rouz Džoš.

Ovo me je načisto istresiralo, šapnula mi je Nikol. *Moram da izađem odavde. Hajde, idemo.*

Ne možemo, odvrtila sam takođe šapatom. *Sedimo nasred sale. Postale bismo deo predstave.*

Rouz će debelo da nadrlja.

I treba, rekla sam. *Zaslужila je.* Reči su mi ispale iz usta poput usijanog ugljevlja iz pakla. Može biti i da sam ih pro-siktala. Nikol je razrogačila oči i osetila sam se odvratno zbog toga što sam dozvolila da mi maska spadne.

Od tebe zavisi, odvratio je Džoš. *Samo ti se pitaš.*

Tada je progovorila Andžela. *Dvoumim se...* I onda začutala. Pažnja prisutnih naglo se okrenula prema njoj. Rouz, nastavila je, *dvoumim se oko toga da li si zaista visprena ili samo drčna i seksi.*

I sama sam se to pitala od prvog časa kad sam je upoznala.

Drčna?, nastavila je Andžela. *Ili zapravo mislim jezičava?*

Čula sam i gore, odvrtila je Rouz. Nije izgledala potresena.

Ne bih rekla, kazala je Andžela.

Primitila sam da se Karl u međuvremenu nekako našao u prednjem delu sale i sada je stajao pored dovratka, ruku skrštenih na grudima, posmatrajući, spreman i čekajući,

činilo se, da baci pod noge sve ove ljude i njihov ego. Primetila sam i da ga je Rouz takođe primetila.

Hajde da pričamo o muzici, rekla je Andžela. *Zbog toga sam došla.*

Stvarno želiš da razgovaraš o muzici, rekla je Rouz, *ili je to naprosto fraza koju znaš da moraš da kažeš zato da shvatimo kako si zapravo ozbiljna i imaš ideja, onda kada nisi zauzeta puštajući da te guzi kako ko hoće?*

O gospode, izustila sam naglas. Nikol je glodala poklopac hemijske kao da joj život od toga zavisi i čula sam kad joj je krcnuo u ustima.

I ti si pička, rekla je na to Andžela, koja se ponovo osmehivala, presrećna što je ponovo u položaju da napravi sranje.

Džoš je pokušao da smiri situaciju. *Mislim da...*

Nema potrebe da me spasavaš, rekla je Rouz podižući ruku poput znaka za zaustavljanje, čak i ne gledajući u njegovom pravcu, jednako gledajući pravo u oči Andželu, koja se i dalje smeškala.

Karl se bez žurbe ali odlučno popeo na binu i uzeo mikrofona. Sada je četiri i pedeset devet, rekao je publici, i svakog trenutka treba da započne nova panel-diskusija, pa moramo da privedemo ovaj razgovor kraju. Zahvalio je svima što su došli, gostima rekao kako istinski ceni vreme koje su proveli s nama, spustio mikrofona na sto i mahnulo toncu da pusti neku muziku. I ostao da stoji tamo sve dok svi koji su bili na bini nisu sišli s nje. Dotakao je Rouzinu nadlakticu dok je prolazila pored njega, ali ona nije zastala.

Još nisam znala da li je Rouz visprena ili nije, ali bilo mi je jasno da je jaka na način koji je izgledao ukorenjen u nečemu sličnom stvarnoj hrabrosti i da je, štaviše, tu snagu primenila na ženu koja je tvrdila da postupa u ime svih žena dok ju je zapravo zanimalo isključivo da pravi haos gde god se pojavi,

što je, međutim, moglo da posluži oslobađanju samo jedne žene – one koja taj kaos pravi.

To je bilo u petak. U ponedjeljak je Rouz pomahnitala u svom pregratku zato što sam iznela pretpostavku kako je možda stavljala reči u usta čuvenom muzičaru. *Koliko jebeno zakeralo možeš da budeš?*, uzviknula je, a kad razmislim o tome, može biti da sam pomenutu pretpostavku iznela zato što sam priželjkivala da je Džoš jednorog koji mi jede iz devičanske ruke dok se radosna smejem, zato što sam priželjkivala da Karl posegne za mojom nadlakticom dok odlazim sa bojnog polja, zato što sam priželjkivala da sam na bini i da publika guta svaku moju reč. A može biti i da je Rouz planula zato što se nije kresnula sa Džošom niti je definitivno potukla Andželu, i što je Karl po kratkom postupku prekinuo njenu predstavu. Nisam ništa govorila, naprosto sam je pustila da besni i zurila u crnobeke fotografije muzičara – pogotovo Džonija Keša, koji je, tvrdila je Rouz, jednom prilikom pročitao pevanje iz gideonitskog Novog zaveta kao blagoslov upućen njoj – sve dok se nije učinilo da je iscrpla svoju zalihu pravedničkog gneva. I dok je Rouz naglašavala nekakvu poentu snažno udarivši jednom, pa onda još dvaput dlanom o sto, ja sam fantazirala o tome kako ću još malo i moći da odem kući, gde mogu da čitam *Anu Karenjinu* jedući bedne industrijske kekse s komadićima čokolade velike poput mog lica.

Karl je sve čuo, isto kao i svi ostali u redakciji, za šta me je bilo baš briga zato što je Rouz bila ta koja je pomahnitala, i dok sam se vraćala do svog stola, dao mi je znak da uđem u njegovu kancelariju. Zatim mi je dao znak da zatvorim vrata. Stajali smo jedno naspram drugog.

Ti si dobar čovek, Šarlot, rekao je.